

ארבעת הבנים – במקרא

היזמה	השאלה	הנושא בתשובה	שאלת הבן והתשובה במקרא	התשובה בהגדה
<p>וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ אֵלֵיכֶם בְּנֵיכֶם:</p>	<p>מִה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם:</p>		<p>שמות י"ב (כח) וְהָיָה כִּי תֵבְאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִמְנָה' לָכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר וְשִׁמַּרְתֶּם אֶת הָעֲבֹדָה הַזֹּאת: (כט) וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ אֵלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מִה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם: (ל) וְאָמַרְתֶּם זָכַח פֶּסַח הוּא לַה' אֲשֶׁר פָּסַח עַל בְּנֵי כְּנִי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם כִּנְגַפּוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בְּתוּלַת הַצִּיל וַיִּקַּד הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ: (מ) וַיִּלְכוּ וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בֶּן עֲשׂוֹ:</p>	<p>ב רִשְׁעִי "לָכֶם" וְלֹא לוֹ. וְלִפִּי שֶׁהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַכֹּלֵל – כִּפּוּר בְּעֶקֶר. וְאִף אֲתָה הִקְדַּח אֶת שְׂנִיּוֹ וְאָמַר לוֹ: "בְּעֶבְרִית זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם" (שמות י"ג, ח) לִי וְלֹא לוֹ. אֲלוֹ הָיָה שֵׁם לֹא הָיָה נִגְאָל:</p>
וְיִהְיֶה בְּעֵצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצִיא ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל צְבֹאתָם: (שמות י"ב, נא)				
			<p>שמות י"ג (מ) וְהִגַּדְתָּ לְבְנֶךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעֶבְרִית זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם:</p>	<p>ד וְשָׂאִינוּ יוֹדְעֵי לְשָׂאוֹל וְשָׂאִינוּ יוֹדְעֵי לְשָׂאוֹל – אֲתָה פָתַח לוֹ שְׂנֵאֲמַר: "וְהִגַּדְתָּ לְבְנֶךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעֶבְרִית זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם"</p>
<p>וְהָיָה כִּי יִשְׁאַלְךָ בְּנֶךָ מִקֹּדֶרֶת לֵאמֹר:</p>	<p>מִה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם:</p>		<p>שמות י"ג (י"ד) וְהָיָה כִּי יִשְׁאַלְךָ בְּנֶךָ מִקֹּדֶרֶת לֵאמֹר מַה זֹּאת וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: (ט"ו) וְהָיָה כִּי הִקְשָׁה פִּרְעֹה לְשַׁלְּחָנוּ וַיַּהַרְגֵהוּ ה' כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכוֹר אָדָם וְעַד בְּכוֹר בְּהֵמָה עַל כֵּן אָנֹכִי זָכַח לַה' כָּל פֶּסַח רַחֵם הַזְּכוּרִים וְכָל בְּכוֹר בְּנֵי אִפְסָדָה: (ט"ז) וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדְךָ וְלִטּוֹטְפֹת בֵּין עֵינַיִךָ כִּי בְחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם:</p>	<p>ג תָּם "וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים"</p>
<p>כִּי יִשְׁאַלְךָ בְּנֶךָ מִקֹּדֶרֶת לֵאמֹר:</p>	<p>מִה הָעֲבֹדָה וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵינוּ אֲתֶכֶם:</p>		<p>דברים ו' (א) כִּי יִשְׁאַלְךָ בְּנֶךָ מִקֹּדֶרֶת לֵאמֹר מַה הָעֲבֹדָה וְהַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵינוּ אֲתֶכֶם: (ב) וְאָמַרְתָּ לְבְנֶךָ עֲבָדִים הָיִינוּ לְפִרְעֹה בְּמִצְרַיִם וַיִּצְיָאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה: (ג) וַיִּמְנָה ה' אוֹתוֹת וּמִפְתֵּימַיִם גְּדוֹלִים וְרַעִים בְּמִצְרַיִם בְּפִרְעֹה וּבְכָל בֵּיתוֹ לְעֵינֵינוּ: (ד) וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הִבְיֵא אֶתְנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם: (ה) וַיִּצְוֵנוּ ה' לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַחֲקִים הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת ה' אֱלֹהֵינוּ לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים לְחַיֵּינוּ כִּדְבַר הָיָה: (ו) וְצִדְקָה תִּהְיֶה לָנוּ כִּי נִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמְצִוָּה הַזֹּאת לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵינוּ כְּאֲשֶׁר צִוָּנוּ:</p>	<p>א תָּכֶם וְאִף אֲתָה אָמַר לוֹ כְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח: "אֵינִי מִפְּטִירֵינוּ אַחֲרֵי הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמָן" (פסחים פ"א מ"ח, סוף הַמַּסְבֵּלוֹת)</p>

ארבעת הבנים – במדרש חז"ל

"כנגד ארבעה בנים דברה תורה"

ירושלמי (פסחים פ"י לז: ד = ה"ד)	מכילתא דרבי ישמעאל (פ' בא ר"ה "והיה כי")	נוסח הגדה של פסח	סדר הפסוקים במקרא
<p>תני רבי חייה: כנגד ארבעה בנים דיברה תורה: בן חכם בן רשע בן טיפש בן שאינו יודע לשאול</p>	<p>נמצאת אומר ארבעה בנים הם: אחד חכם ואחד רשע ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאול.</p>	<p>כנגד ארבעה בנים דברה תורה: אחד חכם ואחד רשע ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאול:</p>	
<p>בן חכם מהו אומר: "מה העדת והחקים והמשפטים, אשר צוה ה' אלהינו" אורתנו (דברים ו, ט) אף אתה אמור לו: "בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים" (שמות י"ג, יד)</p>	<p>חכם מה הוא אומר? "מה העדת והחקים והמשפטים, אשר צוה ה' אלהינו" אורתנו (דברים ו, ט) אף אתה פתח לו בהלכות הפסח: "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן" (משנה פסחים פ"י מ"ח)</p>	<p>חכם מה הוא אומר? "מה העדת והחקים והמשפטים, אשר צוה ה' אלהינו אתכם" (דברים ו, ט) ואף אתה אמר לו בהלכות הפסח: "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן" (משנה פסחים פ"י מ"ח):</p>	<p>ד חכם דברים ו, כ-כה</p>
<p>בן רשע מהו אומר: "מה העבדה הזאת לכם" (שמות י"ב, טו) מה הטורח הזה שאתם מטריחין עלינו בכל שנה ושנה, מכיון שהוציא את עצמו מן הכלל אף אתה אמור לו: "בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי" (שמות י"ג, ח) ל"י – עשה, לאורנו האיש – לא עשה, אילו היה אותו האיש במצרים – לא היה ראוי להיגאל משם לעולם</p>	<p>רשע מה הוא אומר: "מה העבדה הזאת לכם" (שמות י"ב, טו) "לכם" ולא לו ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל וכפר בעיקר אף אתה הקהה את שיניו ואמור לו: "בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם" (שמות י"ג, ח) ל"י ולא לך – אלו היית שם לא היית נגאל</p>	<p>רשע מה הוא אומר? "מה העבדה הזאת לכם" (שמות י"ב, טו) "לכם" ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל – כפר בעקר. ואף אתה הקהה את שיניו ואמר לו: "בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם" (שמות י"ג, ח) ל"י ולא לו – אלו היה שם לא היה נגאל:</p>	<p>א רשע שמות י"ב, כה-כח</p>
<p>טיפש מהו אומר "מה זאת" (שמות י"ג, יד) אף את למדו הילכות הפסח שאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, שלא יהא עומד מחבורה זו ונכנס לחבורה אחרת</p>	<p>תם מה הוא אומר: "מה זאת – ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים" (שמות י"ג, יד)</p>	<p>תם מה הוא אומר? "מה זאת – ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים" (שמות י"ג, יד)</p>	<p>ג תם שמות י"ג, יד-טז</p>
<p>בן שאינו יודע לשאול את פתח לו תחילה. אמר ר' יוסה מתניתא אמר' כן: אם אין דעת בפן – אביו מלמדו (משנה פסחים פ"י מ"ד)</p>	<p>ושאינו יודע לשאול את פתח לו שנאמר: "והגדת לבנך, ביום ההוא וגו'" (שמות י"ג, ח)</p>	<p>ושאינו יודע לשאול, את פתח לו שנאמר: "והגדת לבנך, ביום ההוא לאמר: בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם" (שמות י"ג, ח)</p>	<p>ב ושאינו יודע לשאול שמות י"ג, ח</p>